

Maaltijd van de Heer ds. Oane Reitsma

tekst: 1 Samuel 21, 2-22, 2

Gemeente van de Levende Heer,

Het was in 1996 dat de Rooms-katholieke bisschop Muskens zijn niet in dank afgenomen uitspraak deed, dat een arme een brood mag stelen als hij honger heeft. Hij vond de armoede in Nederland zo schrijnend, dat hij het zwart bijverdienen van mensen die een uitkering kregen nooit zou veroordelen. En dat vatte hij samen in deze beroemd geworden uitspraak. 'De katholieke moraal geeft daar in uitzonderlijke gevallen ruimte voor, als het systeem van de rechtsstaat fout is.' Wat hij eigenlijk zei is dat het evangelie andere regels hanteert dan de regels van een rechtsstaat, omdat systemen nu eenmaal uitgaan van regels – noodgedwongen, dat is een rechtsstaat niet kwalijk te nemen, er moet gelijkheid van behandeling zijn, rechtsgelijkheid voor iedereen, geen voorkeurbehandeling – maar regels zijn altijd zwart-wit zijn, waardoor mensen in uitzonderlijke situaties tussen wal en schip kunnen vallen. Het evangelie kent andere regels, namelijk die van geloof, van hoop, en van barmhartigheid. Ook onze diaconie wil zich daardoor laten leiden, en als het ècht moet gaat een diaken vanmiddag nog met u boodschappen doen.

Geloof, en godsbeelden, gaan soms ook uit van gesloten systemen. Alsof God alles van A tot Z in de hand heeft en overal de oorzaak en het doel van is. Hij is als het ware het gesloten systeem, waarbinnen ons leven veilig is. Met zo'n godsbeeld, van een 'almachtige' god, loop je echter vaak vast als het even tegenzit in het leven (of flink tegenzit). En dan ontstaat de vraag 'waarom laat God dit toe?', 'waarom overkomt mij dit?'. Vandaar dat mensen met een godsbeeld of geloof als gesloten systeem vaak vastlopen in het geloof als het spannend wordt.

Het Bijbelverhaal van vandaag laat een ander godsbeeld zien als we even achter de letters van de tekst kijken. Ja, heus, Hij gaat mee met David, de door Hem uitverkorene. Maar dat betekent niet dat David niks zal overkomen.

Het verhaal van vandaag gebeurt een beetje tussen neus en lippen door. Het is een chaotisch verhaal in de zin dat Davids leven in chaotisch vaarwater is beland. Er gebeurt van alles. David is op de vlucht vanwege de strijd om het koningschap met Saul. Het leven zit hem niet mee. Zoals het leven van door God uitverkorenen wel vaker niet meevalt in de Bijbel! David wordt achterna gezeten, had zojuist bondgenoot Jonathan, zoon van koning Saul, maar die zich stukje bij beetje meer tot David keert, vaarwel gezegd – beiden wisten niet voor hoelang. En zo op de vlucht komt hij aan bij de priester Achimelech. Maar ook die ontmoeting hangt van toevalligheden aan elkaar – het loopt zoals het loopt. Achimelech, die de hele situatie niet kan inschatten, vraagt onnozelmweg waar Davids gevolg is. En David maakt handig gebruik van die vraag door erop in te spelen met een list: hij verzint een geheime opdracht van de koning, zegt dat zijn manschappen elders op hem wachten en vraagt – hongerig als een vluchteling – om wat brood. Wat wil het geval: er zijn alleen de heilige broden, de toonbroden van de tempel, aanwezig. Die roepen een vergelijkbaar gevoel op als Avondmaalsbrood. Dat heeft een andere lading dan de boterham die ik vanmorgen voor mijn ontbijt at. En zo komt David door een leugen om bestwil aan het heilige brood. In de chaos van het leven, valt hem onverwacht en ongedacht iets toe.

Het maakt wel zijn verhaal ineens anders. Zijn missie wordt, eens te meer, een heilige missie, met dit brood-voor-onderweg als verborgen teken. Het gaat er in dit verhaal niet zozeer om dat nood wet breekt (dat ook), maar dat de nood van het moment door de genade van God ineens een deugd wordt. Iets waar je geen recht op hebt, waar je ook niet op kunt rekenen, maar wat je wel toevalt.

Volgens mij werkt het zo met geloof. Of met hoop. Het is geen systeem, geen garantie voor voorspoed. Maar hooguit ineens, in het midden van het leven, iets wat je toevalt ten goede. God verschijnt niet in de

geordende levens van mensen die alles netjes op een rijtje hebben, Hij verschijnt eerder in de chaos van het bestaan.

Meer zou ik vandaag ook niet qua betekenis willen leggen als wij straks brood en wijn delen. Het is een klein teken voor onderweg, waarmee we verder mogen. Dat ons gegund wordt. Het maakt het verhaal van ons leven niet minder wonderlijk, eerder meer wonderlijk.

David trekt verder. Het zwaard van Goliath gaat zelfs mee – opvallend!: destijds wilde hij niet met een zwaard strijden, maar alleen met zijn slinger. Het zwaard lijkt, voor zover ik weet, op eentje die in het Fries Museum in Leeuwarden hangt. Dat was van Grote Pier, die ook met een bende huurlingen eropuit trok. Met één slag kon hij drie mensen tegelijkertijd onthoofden. Zo moet het ook met het zwaard van Goliath geweest. David is gegroeid. Toen niet, nu kan hij wèl het zwaard dragen. Hij wordt volwassen. Maar de weg is nog lang. En de chaos houdt nog even aan in het verhaal: vertrouwt hij nu ineens wel op het zwaard? Hoe zat dat ook alweer met het vertrouwen op de Naam van de Heer? Of voedt dit brood voor het leven hem in het verborgene, dat dàt ooit weer de overhand krijgt?

David laat zich voor gek verklaren om Achis te ontlopen. Arriveert vervolgens in een grot, waar zijn familie zich bij hem aansloot, en ‘allerlei mensen die in moeilijkheden zaten, schulden hadden of verbitterd waren. Het was een groep van ongeveer 400 man.’ Wat mooi dacht ik, toen ik het las. Zo is ons avondmaal ook altijd een diaconale maaltijd. Mensen van buiten snappen het ritueel niet altijd, zullen ons ‘gek’ vinden. De wereld heeft moeite met de kerkelijke symbooltaal. Maar het valt ons toe, soms, zomaar. Zoals wij blijven hopen (en ook voorleven) dat het de mensen in moeilijkheden, met schulden of verbitterdheid ook zal toevallen als de wereld een beetje wordt zoals Gods wereld. En dat vieren wij straks: wij gaan voorop de strijd in, zij mogen zich aansluiten en deel van ons worden. Dit brood voedt ons in het verborgene, zodat uiteindelijk het Goede de overhand krijgt in de chaos – ooit.

De leerlingen van Jezus hadden honger op sabbat en plukten van de aren. ‘Dat mag niet op sabbat!’ riepen de Farizeeën. Maar Jezus zei: *“Hebt u niet gelezen wat David deed toen hij en zijn metgezellen honger hadden, hoe hij het huis van God binnenging en er met hen van de toonbroden at, terwijl noch hij noch zijn mannen daarvan mochten eten, alleen de priesters?”* (Mt. 12, 3-4). Het gaat niet om regels. De goedheid en barmhartigheid ontstaat daar waar het leven buiten de regels gaat. Als extra. Als brood voor onderweg dat ons leven een andere wending geeft.

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

Stilte

lied 282   *Genesteld aan uw hart ...*

*Deze preek is gepubliceerd op <http://pgenschede.nl/preken>
Gelieve deze preek alleen voor persoonlijk gebruik aan te wenden, en niet zonder overleg met de auteur voor verdere publicatie of verkondigingsdoeleinden te gebruiken.*